

Motion till riksdagen 2012/13:Ub241

av **Jabar Amin m.fl. (MP)**

Skolans demokratiuppdrag

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen ska ta initiativ för att stärka skolans demokratiuppdrag.

Motivering

Skolinspektionens kvalitetsgranskning av skolornas arbete med demokrati och värdegrund visar dock att skolorna många gånger saknar en helhetssyn på det demokratiska uppdraget och att det inte alltid genomsyrar undervisningen. Därför krävs insatser för att stärka skolornas värdegrundsarbete och demokratiska uppdrag.

Det demokratiska uppdraget

Skolan ska förmedla både kunskaper och de demokratiska grundläggande värdena till eleverna. Skolans demokratiska uppdrag syftar till att främja elevernas medborgerliga kompetens genom att arbeta för att eleverna ska dela de grundläggande demokratiska värderingar som värdegrunden fastslår, utveckla kunskap om samhälle och politik samt de förmågor som krävs för att leva och verka i ett demokratiskt samhälle.

Avgörande är att en del av skolarbetet faktiskt sker i demokratiska former, så att eleverna tränas i ett demokratiskt arbetssätt, där uppmärksamhet fästs på alla individers demokratiska rättigheter såväl som skyldigheter i form inflytande, delaktighet och ansvarstagande.

Fel! Okänt namn nå

Medborgerlig kompetens

Medborgerlig (demokratisk) kompetens avser den teoretiska kunskap, de grundläggande demokratiska värderingar och praktiska färdigheter som medborgare behöver för att aktivt kunna delta i ett demokratiskt samhälle. Exempel på sådana medborgerliga förmågor är respekt för alla människors lika värde, att kunna framföra argument, lyssna till andra, känna solidaritet och tillit samt tänka kritiskt och självständigt. Det handlar också om att till exempel kunna läsa, skriva och räkna tillräckligt bra för att kunna orientera sig i samhällets informations- och kunskapsflöde. Uppdraget innefattar alltså hela skolgången och samtliga ämnen. Det är ingenting som kan hänskjutas endast till exempelvis samhällskunskapsundervisningen.

Brister i skolornas arbete med det demokratiska uppdraget

Skolinspektionen konstaterar att skolan brister på ett antal områden gällande sitt demokratiuppdrag. I rapporten ”Skolornas arbete med demokrati och värdegrund, Skolinspektionens rapport 2012:9” nämns följande brister:

- ? Demokratiarbetet är splittrat. Det samlade uppdrag som skolorna har enligt lagstiftningen genomförs ofta i skilda delar, där elevernas kunskapsutveckling är en del, ett främjande och förebyggande värdegrundsarbete en annan och det demokratiska medborgarfostrande uppdraget en tredje.
- ? Enligt läroplaner och kursplaner ska demokratiska kvaliteter i form av kunskaper, värden och förmågor som till exempel kritiskt tänkande vara en del av undervisningen, men så är det inte alltid. Om man till exempel arbetar med fördjupande och prövande samtal eller kritisk analys görs det sällan tillräckligt länge och det är sällan tillräckligt utmanande för eleverna.
- ? Eleverna behöver få bättre möjligheter att träna på att vara delaktiga och komma till tals i undervisningen genom att praktisk demokratisk träning kombineras med deras kunskapsutveckling i olika ämnen. Det är också viktigt att detta kopplas till deras egna erfarenheter, så att de förstår varför både undervisningen och en aktiv medborgarroll är viktig.
- ? På nästan alla skolor behöver man utveckla ett kritiskt förhållningssätt, där normer, värden, traditioner och olika perspektiv synliggörs på skolan och i undervisningen. Det gäller både rektorer, lärare och själva undervisningen.
- ? Skolorna saknar ofta en helhetssyn på demokrati- och värdegrundsuppdraget. Det visar sig i skillnader i undervisningen, som framför allt tycks bero på enskilda lärares skiftande kompetens samt egna tolkningar och mål.

Okänt namn på

Behov av initiativ för att stärka demokratiarbetet och demokratiuppdraget

Lika viktigt som det är att skolan utvecklar elevernas kunskaper i de olika ämnena, lika viktigt är det att skolan aktivt arbetar för att demokratins principer och grundläggande värden erövrats av varje ny generation elever. Skolan har ett stort ansvar för att stå upp för dessa principer, låta eleverna uppleva dem och kritiskt granska, samtala och debattera dem – ständigt och alltid.

Den svenska skolan behöver nu en samlad strategi för att stärka de demokratiska kvaliteterna i undervisningen, inklusive elevernas inflytande och delaktighet. Skolorna behöver utöver detta utveckla ett kritiskt förhållnings-sätt gentemot dominerande normer. Kort sagt, den svenska skolan behöver utveckla en helhetssyn på demokratiuppdraget. Riksdagen tillkännager detta för regeringen behovet av att ta lämpliga initiativ för detta.

Stockholm den 1 oktober 2012

Jabar Amin (MP)

Maria Ferm (MP)

Mats Pertoft (MP)

Agneta Luttröpp (MP)

Peter Rådberg (MP)